

Анотація

Стаття присвячена складовій сільській садиби – літній кухні. Автор розглядає функції літньої кухні у структурі сучасної садиби, її розміщення на ділянці, та пропонує на даному етапі розвитку сільської садиби цю будівлю називати «допоміжним житлом».

Аннотация

Статья посвящена составляющей сельской усадьбы – летней кухне. Автор рассматривает функции летней кухни в структуре современной усадьбы, ее размещение на участке, и предлагает на данном этапе развития сельской усадьбы это здание называть «вспомогательным жильем».

УДК 728.1

В.П.Король

ТИПОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ТИМЧАСОВОГО ЖИТЛА

Людство за весь період свого існування створило і продовжує створювати незчисленну кількість типів житла.

Типологія житла — класифікація житла за певними групами (згідно зі спільними ознаками).

Загалом типологія житла охоплює поняття «постійне житло», «тимчасове житло», «спеціалізоване житло».

Найбільш сталими та розповсюдженими ознаками для визначення типу будинку являються: поверховість, зв'язок житлової чарунки з рівнем землі, та вид комунікацій, що забезпечує цей зв'язок.

За поверховістю житлові будинки для постійного та тимчасового проживання поділяються на наступні групи:

- малоповерхові (1, 2 поверхові);
- середньої поверховості (3-5 поверхів);
- багатоповерхові (6-9 поверхів);
- підвищеної поверховості (10-17 поверхів);
- висотні (вище 17 поверхів).

За характером зв'язку житлових чарунок з рівнем землі житлові будинки діляться на дві групи: садибні та багатоповерхові. Вирізняють безліфтове та ліфтове житло.

Типологічна відмінність тимчасового житла від постійного полягає в тому, що в тимчасовому житлі чарунка не є самодостатнім елементом, який

забезпечує людині повноцінне існування як біологічного та соціального виду. Частина функцій житлової чарунки винесена за її межі і перебуває в зоні спільного користування, та частково може бути й зовсім відсутня.

Тимчасове житло надзвичайно різноманітне (Рис. 1), його слід розглядати за часом проживання й метою основної маси жильців — як житло для ділових людей (готелі загального типу — міські, привокзальні, селищні та відомчі, готелі для конференцій, зустрічей, нарад); рекреаційне житло (туристичні готелі та бази, будинки відпочинку та пансіонати); та житло для автотуристів (мотелі і кемпінги). Спеціальним мобільним тимчасовим житлом є судові каюти, причепні будинки — вагончики, легкові автомобілі з облаштованими житловими кімнатами з зонами сну, та залізничні вагони призначені для довготривалих подорожей. Набуває все більшого розповсюдження індивідуальне тимчасове садибне житло міських жителів — дачні будинки, яке використовується для відпочинку, тобто є рекреаційним.

Готелі в світовій практиці в залежності від якості оснащення, комфортабельності та об'єму надання послуг ділять на п'ять розрядів: вищий — п'ятизірковий.

За місткістю готелі поділяють на малі (до 100 місць), середні (до 500 місць) та великі (понад 500 місць). При необхідності створюють готельні комплекси (більше 200 місць) з групи готелів, що мають спільними деякі культурно-побутові споруди, концертні та спортивні зали, басейни, ресторани тощо).

Житлові чарунки, або номери для проживання являються основною складовою готелю, вони бувають однокімнатними двокімнатними та багатокімнатними (апартаментами).

Однокімнатні номери, в свою чергу, бувають одно, дво, та інколи трьохмісними. Двокімнатні номери типу «люкс» теж можуть бути одно та двомісними з денною та нічною функціонально-планувальними зонами.

Принципова схема житлової чарунки в готелях традиційна. Відмінність полягає в площі на одного проживаючого (від 6 до 12 м²) та насиченості санітарного вузла за всіма категоріями готелів для основної маси номерів. Номери типу «апартамент» формуються за функціональними схемами житлової чарунки постійного житла.

В готелях призначених для приїжджаючих на конференції та наради передбачають приміщення необхідні для проведення цих заходів (конференц — зали, приміщення для переговорів). Саме призначення готелів для ділових людей диктує їх розташування в центральній частині міста, недалеко від основних транспортних артерій, в зручному зв'язку з державними закладами. Відомчі готелі як правило розташовуються поряд із своїм закладом (фірмою).

В привокзальних готелях в перших поверхах інколи розташовують адміністративні приміщення вокзалу, аеропорту. В деяких випадках готель розташовують в одній споруді з вокзалом.

Готелі для туристів та туристичні бази розраховані на обслуговування туристів різного типу: таких, що подорожують по маршрутах та зупиняються на базах один — п'ять днів, і таких, що проживають на базах декілька тижнів та здійснюють радіальні екскурсії.

Туристичні готелі розташовують, зазвичай, в мальовничій місцевості, в безпосередньому зв'язку з природою.

Об'ємно-планувальні рішення туристичних готелів, а також пансіонатів та будинків відпочинку, диктуються необхідністю максимального зв'язку з природою, зберегти існуючий ландшафт, забезпечити орієнтацію житлових чарунок на найбільш привабливі об'єкти (море, гори, ліс, пам'ятки архітектури). Значну роль в формуванні образу цих об'єктів відіграють балкони та лоджії (достатні по площі для відпочинку на відкритому повітрі), та сонцезахисне обладнання будинків в жарких регіонах. Поверховість готелів практично необмежена.

Найдревнішим типом тимчасового житла, що успішно дійшло до наших днів є житло для релігійних паломників, як правило, це спеціальні будівлі на монастирських територіях. Ці монастирські готелі в залежності від конфесійної приналежності (католицькі, християнські, мусульманські, буддиські тощо) мають свої особливості.

В окремій типологічний ряд можна виділити ряд екзотичних готелів, в яких культивують особливості національного, чи регіонального способу життя. В якості прикладу можна навести традиційні японські «готелі-рюкан», одноповерхові будиночки, де замість звичайних готельних меблів використовують циновки-татамі, тощо.

В тій же Японії, в переповнених містах, існують, так звані готелі-капсули. Декілька десятків «капсул» — невеличких приміщень з приблизно висотою 1 метр, шириною 1 метр, та 2 метри в глибину, розташованих декількома, один над другим, рядами. Крім індивідуальних капсул призначених для сну готелі мають загальну громадську частину з кімнатою відпочинку, сауною, санітарними, вузлами, тощо.

Мотелі та кемпінги — це різновид готелів для автотуристів. Мотелі за своїм функціональним призначенням діляться на: транзитні, розташовані на крупних автомагістралях, служать для короткотермінового відпочинку, харчування та ночівлі проїжджаючих; рекреаційні, розташовані в курортних місцях, розрахованих на довготривалий відпочинок.

Відмінність мотелів від інших видів готелів полягає у включенні в їх склад автостоянок для особистого та іншого автотранспорту і станцій технічного обслуговування, що забезпечує профілактичний огляд, поточний ремонт та заправку автомобілів.

Стоянки для автомобілів в мотелі можуть бути: відкритими, під навісом, в підземних гаражах або на рівні першого поверху прямо під житловими чарунками.

Найбільш комфортним та розповсюдженим типом мотелів є мотелі, в яких кожна житлова чарунка має безпосередньо пов'язаний з нею гараж (гараж рядом з житлом при одноповерховому варіанті та під житлом, що розташоване безпосередньо на другому поверсі). Останній варіант особливо раціональний при використанні рельєфу, однак таке зберігання автомобілів значно збільшує площу заощених поверхонь.

Кемпінги призначені для короткотривалого відпочинку автомобілістів в літній (теплий) період року. Це споруда низького будівельного розряду з скороченим складом приміщень. Основним житлом в них є невеличкі будиночки чи палатки. Крім столових в кемпінгах передбачаються навіси для приготування їжі відпочиваючими.

Індивідуальні будинки для відпочинку, їх ще називають садовими чи дачними, є садибним тимчасовим житлом, яке розташовується в приміській рекреаційній зоні.

Дачні будинки зазвичай проектують окремо стоячими (одноквартирними) на ділянках. На невеличких ділянках використовують якомога компактніший будинок, щоб більше землі залишити незабудованою; в той же час на великих ділянках використовується більш вільна трактовка просторового вирішення будинку. Крім того, на розміри будинку впливають: частота та час використання (відпочинок в вихідні дні чи на протязі літа), кількість людей, що користуються його приміщеннями, а також смаки та уподобання власників. Найменшим за розмірами є, звичайно, однокімнатний садовий будинок з кухнею або верандою.

Власне тимчасове житло є вільно обраний спосіб життя. Людина, що проживає в таких умовах, має чи буде мати найближчим часом постійне житло.

Специфічна особливість сільськогосподарського виробництва пов'язана з сезонністю виробництва спонукала до виникнення сезонного житла. Сезонне житло буває для: сільських трудівників — сімей та бригад що від'їжджають на віддалені поля та ферми, віддалені пасовища, місця для мисливства та різних промислів (наприклад, будинки для оленеводів); для приїжджаючого населення (школярів, студентів, міських жителів, сезонних робітників, тощо). Сезонне

житло може бути і багатоцільовим — для сільськогосподарських трудівників, а у вільний час — для розташування туристів.

Спеціалізоване житло — це об'єкти з елементами житла. До них відносяться медичні заклади, казарми та пенітенціарні установи.

Об'єкти з елементами житла складні за своєю структурою і мають чітко визначену функцію — спеціалізацію. Житлові чарунки та житлове середовище в таких об'єктах формується на тих самих основних засадах, що й будь-який типологічний ряд житла, але з відповідними особливостями, які впливають з основної функції об'єкта. Житло підпорядковується жорсткій технологічній схемі об'єкта. Проживання в об'єктах з елементами житла є вимушеним. Людина, що проживає в таких об'єктах, постійно перебуває в психологічно стресовій ситуації.

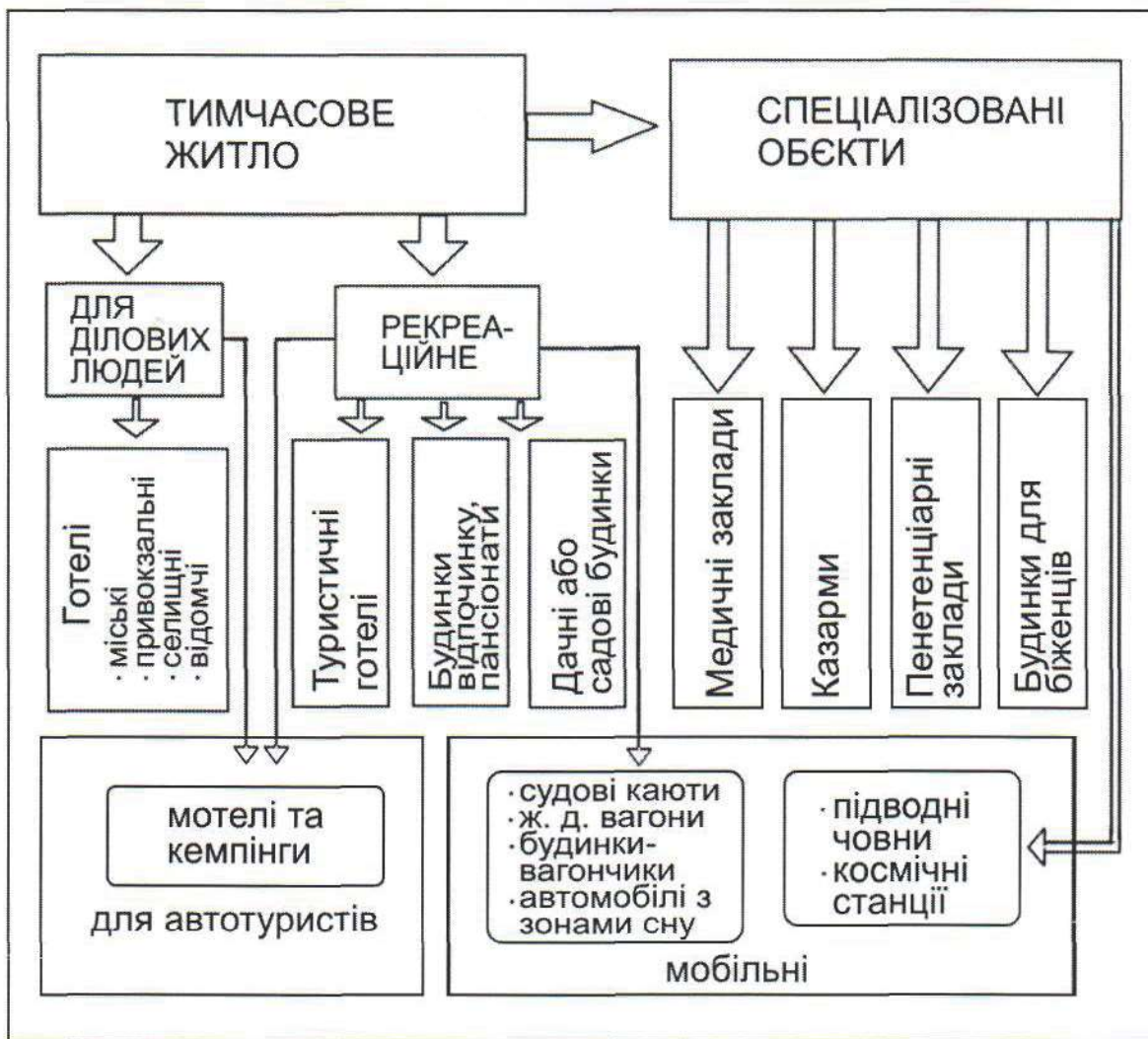

Рис.1 Загальна типологія тимчасового житла та спеціалізованих об'єктів.

Останнім часом з'явився ще один тип тимчасового житла, це житло для біженців — людей, які в наслідок певних соціальних чи природних потрясінь вимушено залишили місце постійного проживання. Будується таке тимчасове житло з скороченим складом приміщень, однак з дотриманням всіх необхідних норм. Часто використовують щитові конструкції для швидкого спорудження будинків використовуються різні житлові вагончики та палатки.

Архітектурна типологія тимчасового житла є однією із важливих розділів архітектурної науки. Вона розкриває соціальні, ідеологічні, функціональні, конструктивні, технічні, технологічні, містобудівні та архітектурно-художні вимоги, визначає номенклатуру та класифікацію типів і видів будівель, встановлює основні параметри норм проектування, характеру технологічних зв'язків приміщень та їх обладнання. Головною задачею архітектурної типології тимчасового житла в подальшому повинно стати визначення тенденцій та перспектив розвитку типів будівель для тимчасового проживання.

Література

1. Змеул С.Г., Маханько Б.А. Архитектурная типология зданий и сооружений. — М.: Архитектура — 2004., — 240 с.
2. Король В.П. Архитектурное проектирование жилья. — К.: Фенікс, 2006. — 206 с.

Анотація

Розглядається типологічний ряд тимчасового житла: готелі для ділових людей, для паломників, рекреаційні, готелі-капсули; мотелі та кемпінги; садові будинки; сезонне житло: спеціалізоване житло, мобільне житло. Висвітлені основні характеристики.

Аннотация

Рассматривается типологический ряд временного жилища: гостиницы для деловых людей, паломников, рекреационные, гостиницы-капсулы; мотели и кемпинги; садовые домики; сезонное жилище; специализированное жилище. Освещены основные характеристики.